

SUOMEN KESTÄVÄN
KEHITYKSEN TOIMIKUNTA
FINLANDS KOMMISSION
FÖR HÅLLBAR UTVECKLING
FINNISH NATIONAL COMMISSION
ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Sammanfattningspromemoria: Möte mellan kommissionen för hållbar utveckling, ekonomiska rådet och rundabordsforumet för klimatpolitik

Tid: torsdag 24.9.2020 kl. 10.00 –12.00

Plats: Ständerhus/virtuella mötet

Tema: En rättslig omställning till ett klimatneutralt samhälle

Deltagare: Medlemmarna och suppleanterna i kommissionen för hållbar utveckling, medlemmarna i ekonomiska rådet, medlemmarna i den klimatpolitiska rundabordskonferensen

1. Mötets öppnande

Mötet öppnades av ordföranden för kommissionen för hållbar utveckling, ekonomiska rådet och klimatpolitiken, statsminister Sanna Marin, kl. 10.00. Efter öppnandet överförde statsministern ordförandeskapet för mötet till finansminister Matti Vanhanen.

2. Inledande anföranden

Professor Minna Halme, Aalto-universitetet, medlem i hållbarhetspanelen, vad avses med rättvis övergång och varför är det viktigt?

I sitt anförande lyfte Halme fram betydelsen av en rättvis övergång särskilt med tanke på inkomstskillnaderna och föreslog hur den rikaste 1% för närvarande äger hälften av världens förmögenhet och den minst bemedlade 75% äger 2,5% av världens förmögenhet. Inkomstskillnaderna har också ökat i Finland. Halme konstaterade att det väsentliga är beskattning av verksamhet som är ekologiskt skadlig och på motsvarande sätt stödjande av nyttig verksamhet. Ur rättvisesynpunkt måste man samtidigt flytta tyngdpunkten på beskattningen av kapitalinkomster och granska de punkter där skatteplanering skapar skatteflykt. Statens huvudsakliga uppgift är att skapa en ram som uppmuntrar företag och konsumenter till en rättvis övergång, vilket stöds av lagstiftning som ställer upp strikta mål och som sporrar till innovationer och skapar konkurrensfördelar för nationen. Företagens roll i övergången är på motsvarande sätt att introducera nya kolneutrala produkter, tekniker, tjänster och affärsmodeller på marknaden. Halme konstaterade att Finland satsar mycket på att utveckla ny grön teknologi, men lite på att främja dess inträde på marknaden. Halme efterlyste ett positivt narrativ, en berättelse kring vilken övergången till ett rättvist samhälle byggs upp. En berättelse kan vara t.ex. "Ett mycket ansvarsfullt Finland som skapar nya innovationer i fråga om koldioxidneutralitet och delar övergången rättvist och skapar också arbete". Halme betonade att det inte enbart är regeringens uppgift att skapa en ny berättelse, utan att alla medborgare, företag, den offentliga förvaltningen samt organisationer och andra aktörer ska delta i den.

Forskningsdirektör, docent Olli-Pekka Ruuskanen, Pellervon taloustutkimus, Utredning om klimatpolitikens effekter på inkomstfördelningen

Ruuskanen presenterade de viktigaste resultaten av den utredning om klimatförändringspolitikens inkomstfördelningseffekter som blir färdig för ekonomiska rådet i oktober. Ruuskanen betonade att målen för koldioxidneutralitet är socialt acceptabla. I regel inverkar ett kringgående av inkomsterna inte i någon större utsträckning på de utsläppsminskningar som eftersträvas med åtgärderna. Ruuskanen beskrev hur effekterna av de klimatpolitiska åtgärderna är mångsidiga och vilka kommer via både hushållens inkomstbildning och förändringen i konsumtionen samt också företagssektorn. En av observationerna i utredningen var bl.a. att de totala konsekvenserna för ekonomin och inkomstfördelningen är små. Vissa grupper påverkas dock hårdare. I

utredningen konstaterades också att det finns en motsägelse mellan effektivitet och bördefördelningens progressiva effekter på inkomstfördelningen. Ruuskanen konstaterade att om målet är att gå mot koldioxidneutralitet och så att de ekonomiska konsekvenserna blir så små som möjligt, när kompensationen via samfundsskatten och förvärvsinkomstskatterna inte de lägsta decilerna, dvs. t.ex. pensionärer, studerande och arbetslösa. Därför är det bra att överväga också direkta stöd till hushållen i fråga och till dem som påverkas värst av klimatåtgärderna. Slutligen summerade Ruuskanen att enligt utredningen kan man genom klimatpolitiska åtgärder främja en hållbar ekonomi och en rättvis fördelning av bördan mellan hushållen.

Professor Markku Ollikainen, ordförande för klimatpanelen - Grön återhämtning och främjande av klimatåtgärder med tanke på en rättvis övergång

Ollikainen konstaterade att det behövs en fundamental strukturomvandling i ekonomin. Detta bör ske på ett rättvist sätt och så att regioner, industrier eller grupper av människor som särskilt lider av avskaffandet av fossil ekonomi inte hamnar efter i den socioekonomiska utvecklingen. Ollikainen lyfte också fram EU: s starka roll. EU riktar betydande finansiering via mekanismen för rättvis övergång, som Finland kommer att få sin andel av. Skuldsättningen gör det möjligt att skapa positiva incitament för att främja sysselsättnings - och klimatmålet genom investeringar. Utmaningen att balansera ekonomin möts senare. Med tanke på rättvisan minskar investeringsstöden de kostnader som övergången medför, t.ex. stödjandet av uppvärmningsrenoveringar höjer samtidigt fastigheternas värde och energieffektivitetsrenoveringarna sänker hushållens energikostnader. Många frågor som gäller rättvisa och social acceptans kulminerar just nu i torv. Nyckelfrågorna är vilken energikälla som ska ersätta torv och på vilka sätt användningen av torv ska styras. Djupvärme är ett exempel på en stimulansåtgärd som främjar en rättvis övergång och skapar tekniska förutsättningar för ersättande av torv samt skapar ny kompetens på längre sikt. Ollikainen framförde att det är oundvikligt att överföringen kommer att medföra effekter på inkomstfördelningen, och därför måste man också vidta åtgärder för att korrigera inkomstfördelningen. I den gröna återhämtningen ingår åtgärder som stärker rättvisan, men en inkomstfördelning kräver egna instrument och egen analys. För Finlands stimulansåtgärder kan det byggas ett starkt grönt stimulanspaket som ökar sysselsättningen och minskar växthusgasutsläppen.

Efter anförandena ställdes till deltagarna Mentimeter-frågan, som gav inspiration till paneldiskussionen. Frågan var "Nämn tre saker med hjälp av vilka en rättvis övergång förverkligas?" I svaren lyftes särskilt fram bl.a. beskattning, innovationer, en sund ekonomi, lagstiftning och inkomstöverföringar.

3. Paneldiskussion

Anförandena följdes av en paneldiskussion där finansminister Matti Vanhanen, miljö - och klimatminister Krista Mikkonen, undervisningsminister Li Andersson, riksdagsledamot Mari-Leena Talvitie medlem av miljöutskottet, medlem av gruppen Ungdom Agenda 2030 Sara Nyman, verkställande direktör Jyri Häkämies, Finlands näringsliv, ordförande Jarkko Eloranta, FFC samt generalsekreterare Liisa Rohweder, WWF Finland deltog. I panelen diskuterades målen, metoderna, utmaningarna och det praktiska genomförandet av en rättvis övergång samt räntekrisen och eftervården av den ur klimatpolitikens, den hållbara ekonomins och den hållbara utvecklingens synvinkel. Panelens moderator var Annika Lindblom, generalsekreterare för kommissionen för hållbar utveckling.

I en rättvis övergång är det viktigt att ta med alla i diskussionen och söka lösningar

I diskussionen betonades allas möjligheter att vara med och fatta beslut för att möjliggöra en rättvis övergång. En rättvis övergång är allas sak, och därför bör det föras mer diskussion om ämnet, bl.a. ett rundabordssamtal om klimatpolitiken, som är ett konkret exempel på hur man i stor utsträckning strävar efter att stärka delaktigheten. Det konstaterades att strukturerna av detta slag bör stärkas ytterligare, eftersom delaktigheten är av central betydelse. I panelen lyfte man också fram industrins kartor över koldioxidsnäla utsläpp och arbetet med klimatkartor för jordbruket som ett bra exempel. Också kommunernas och landskapens viktiga roll i klimatarbetet och även i arbetet för naturens mångfald identifierades. I panelen konstaterades att när man talar om klimat och rättvisa är det orättvist för alla parter att besluten skjuts upp, och för att rättvisan verkligen ska förverkligas bör klimatpolitiken behandlas som ett genomgående tema som en del av den sociala och ekonomiska politiken. Också medborgarnas perspektiv ansågs vara viktigt. Uppföljningen av beslut och mål samt erfarenhet av påverkan är centrala oberoende av ställning.

De unga ska ha möjlighet att delta och påverka

I diskussionen framfördes att det är viktigt att beakta kommande generationer, eftersom konsekvenserna drabbar dem mest. Samtidigt betonades det att ansvaret dock inte får förbli på de ungas ansvar. Det är viktigt att säkerställa deras deltagande redan i planeringsskedet och även i själva beslutsfattandet. I diskussionen konstaterades det att de unga har en central roll i sökandet efter lösningar på klimatkrisen. Statens mål i kombination med de ungas vision ansågs framför allt skapa möjligheter för gärningar. I panelen lyftes också fram vikten av klimatfostran, som för sin del garanterar att de unga har jämlika utgångspunkter att påverka.

Klimatåtgärder mot koldioxidneutralitet har redan vidtagits, men det behövs fler åtgärder

I panelen framfördes de åtgärder som man beslutade om vid budgetmanglingen, bl.a. elskatten för industrin sänktes till EU: s minimum, som hjälper industrin att elektrifiera sina processer och slopa kompensationen för utsläpp och ersätts med stöd för klimatåtgärder och elektrifiering. Det konstaterades att det också bör finnas förmånligare alternativ som stöds och att detta till exempel i fråga om trafikarrangemanget ännu är på väg att framskrida. I diskussionen lyftes det fram hur arbetsplatser uppstår i synnerhet inom grön ekonomi och cirkulär ekonomi. Kinas meddelande till FN: s generalförsamling som mål att vara koldioxidneutralt före 2060 är också en bra möjlighet för finländarna, eftersom efterfrågan kommer att vara enorm för ren lösning. Finland bör synliggöra vad som kan åstadkommas genom klimatåtgärder.

Effektiva styrmedel, stöd och incitament behövs

Panelen diskuterade styrmedel och konstaterade att det är viktigt att rikta stöden så att de bidrar till övergången till ett koldioxidneutralt samhälle. Tidtabellen är stram och kräver att man använder beskattning, olika modeller för kolprissättning, lagstiftning och offentliga investeringar för att påskynda och styra förändringen mot koldioxidneutralitet. Verksamheten ska vara transparent, förutsägbar och långsiktig. När det gäller styrmedlen talas det om en omfattande strukturomvandling som inte bara gäller enskilda sektorer utan hela samhället. Styrmedlen och incitamenten har stor betydelse bl.a. för att vi inte ska förlama föregångarna, och detta utmanar också beslutsfattandet. Det krävs också förståelse för regionala skillnader, och medlemsstaternas särdrag måste beaktas på EU-nivå. När man går mot ett "rättvist koldioxidneutralt Finland som tryggar naturens mångfald" är det bra att stödja och uppmuntra till olika styrmedel bl.a. för förnybar energi, energieffektivitet och ett växtmatstryck på kosten. I diskussionen lyftes dessutom fram avvecklandet av skadliga stöd och införandet av naturresursbeskattning samt en skärpning av prissättningen av utsläppen. Dessutom bör man säkerställa att de ekonomiska styrnings- och stödsystemen inte försämrar naturens mångfald utan tvärtom. Utmaningen med kompensationen är att den inte riktar sig till dem som kanske lider mest och att den fullständiga kompensationen inte kan genomföras.

Rättvisa bör ses som en större helhet

I panelen konstaterades det att rättvisa i stor utsträckning betraktas ur inkomstöverföringssynvinkel, men att rättvisa också bör betraktas som en mer omfattande samhällspolitisk fråga. Dessutom bör man beakta utvecklingen av inkomstskillnaderna och överväga metoder för att se till att inkomstskillnaderna inte ökar till följd av miljöbeslut och höjningar av miljö- och skatterna. En rättvis övergång bör alltid omfatta också ett globalt perspektiv där utvecklingsländerna och de arktiska områdena deltar. Med tanke på en rättvis övergång ansågs satsningar på t.ex. hållbar turism, matkultur, hälsa, rena energilösningar och olika lösningar inom cirkulär ekonomi vara viktiga i det arktiska området. I panelen framfördes också urfolkens perspektiv.

Utbildningen är viktig och det behövs satsningar på ett utbildningssystem som ger människor omställningsskydd

I panelen lyfte man fram vetenskapens viktiga roll när det gäller att producera information för nya lösningar. Också behovet av omställningsskydd och utbildning accentueras i en situation där klimatförändringen och övergången påskyndar strukturomvandlingen på arbetsmarknaden. Ambitiösa mål har också ställts upp för kontinuerligt lärande och det konstaterades att mycket återstår att göra för att uppnå en situation där i synnerhet vuxna i arbetsför ålder med låg utbildningsbakgrund kan uppdatera sin kompetens vid sidan av eller i arbetet. Med tanke på en rättvis övergång behöver alla kunskap om hur vi lever i harmoni med naturen och klimatet.

Grundskolsystemet, utbildningen på andra stadiet och det fria bildningsarbetet har en central roll. I panelen framfördes också att demokratin ska utvecklas så att den stöder en rättvis övergång. Dessutom diskuterades den långsamma strukturomvandlingen, som är särskilt svår att genomföra och därför behövs gott samarbete mellan staten, näringslivet och löntagarna. Framför allt behövs det en tillräcklig ambition för att genomföra åtgärderna.

Finländsk kompetens, innovationer och investeringar bör stärkas

I panelen identifierades företagets viktiga och centrala roll i förändringen. Den finländska näringen har förbundit sig till klimatmålet och understöder också en skärpning av utsläppsminskningmålet, som också drivs på EU-nivå. Både stora och små företag har en egen roll i förändringen. Finland är ett exportland, och det är viktigt att finländskt kunnande och finländska innovationer förs ut i världen. Finland bör befästa teknologin, industrin och serviceekonomin och satsa på nya tjänster och produkter i hemlandet och snabbt exportera dem till den internationella marknaden. De politiska långsiktiga målen är vägvisare och skapar en atmosfär av innovationer och att de lönar sig och är möjliga att satsa på. I diskussionen konstaterades det att innovativa upphandlingar bättre än för närvarande kan bidra till förändringen. Dessutom konstaterades det att det finns ett behov av att stärka det praktiska kunnandet om cirkulär ekonomi utöver det vetenskapliga kunnandet och det ansågs viktigt att stärka kunnandet om cirkulär ekonomi på alla utbildningsnivåer.

Arbetslivet och sysselsättningen är centrala i en rättvis övergång

I panelen konstaterades det att delaktighet är viktigt också på arbetsplatserna. Det bör föras mer diskussion om vad ett kolneutralt samhälle innebär med tanke på kompetensen, företaget och hela branschen. Under diskussionen framfördes frågor om vad som händer i arbetslivet och sysselsättningen och hur man kan skapa vägar för arbetstagarnas försörjning och möjligheter att leva när det oundvikligen sker strukturomvandlingar. Utbildningen kumuleras också i arbetslivet och i en strukturomvandlingssituation drabbar arbetslösheten oftast de lågutbildade, vilket leder till många slags problem.

Vi behöver en gemensam berättelse om ett koldioxidneutralt samhälle

I panelen diskuterades det vid flera tillfällen att vi behöver en berättelse som bygger vägen och syftet för en rättvis övergång, och som en del av denna berättelse kan man behandla klimatförändringen, sysselsättningen, investeringarna och kanske födelsetalen. Berättelsen ska vara sådan att så många som möjligt kan förbinda sig till den. Det behövs också metoder för att genomföra berättelsen, och det saknas vi för närvarande delvis. Det konstaterades att vi har alla förutsättningar att göra förändringen positiv och att företagen vill spela en central roll i den. Också utnyttjandet av sektorernas färdplaner och återhämtningsredskap beaktades som viktigt.

I en rättvis övergång måste naturens mångfald beaktas

I panelen diskuterades hur Finland inte enbart har som mål att vara ett koldioxidneutralt samhälle utan i enlighet med regeringsprogrammet ett Finland som tryggar mångfalden. Utarmningen av naturen och klimatförändringen är starkt kopplade till varandra och kolneutralitet och mångfald är kopplade till rättvisa. I diskussionen konstaterades att det för närvarande finns ett lämpligt tillfälle att utveckla lagstiftningen, eftersom många av de lagar som är väsentliga med tanke på klimatet och miljön reformeras, dvs. naturvårdslagen, klimatlagen, gruvlagen, markanvändnings- och bygglagen. Om klimatförändringen framskrider kommer kostnaderna att vara ännu högre och de mest utsatta kommer att vara ännu sårbara. Klimatförändringen och naturförlusten är olika sidor av överförbrukningskrisen. Klimatförändringen förvärrar naturförlusten och t.ex. arktiska arter hotar att försvinna. Ju mer mångfacetterad naturen är, desto bättre kan vi anpassa oss till förändringarna. Naturbaserade lösningar hjälper både till att bevara den biologiska mångfalden och till att stävja klimatförändringen. Det är också viktigt att notera att man, när man löser en kris, ser till att den andra krisen inte förvärras.

Återhämtningsarbetet efter räntesatsen kan bidra till en rättvis övergång

I diskussionen deltog också ränta och konstaterades att det ännu inte finns tid efter räntesatsen. Det verkar som om målingen hela tiden går längre, och ju mer den flyttar, desto djupare börjar man arbeta. I diskussionen konstaterades det att en rättvis övergång inte bör tänkas enbart under krisen – utan att den bör övervägas på ett förutseende sätt i synnerhet med tanke på klimat - och naturkrisen. Övergången till ett kolneutralt samhälle kräver nytt kunnande och det måste byggas upp på förhand och rättvist sätt. På så sätt kan människorna hålla sig med och undvika t.ex. onödiga uppsägningar. En hållbar återhämtning, klimatkrisen och de åtgärder som hänför sig till dem medför också ekonomiska möjligheter. Räntetiden visade hur viktig naturen är för finländarna. **Naturen medför hälsa och välfärd.**

Målet om koldioxidneutralitet förutsätter att man ställer upp mål för övervalsperioden och förbinder sig till det.

I diskussionen framfördes riksdagsledamöternas roll och hur viktigt det är att engagera riksdagsledamöterna i klimat - och energimålen. Man ansåg att det är viktigt att riksdagen kan delta t.ex. i rundabordssamtalen. Under den föregående regeringsperioden deltog också grupper från oppositionen i diskussionerna. Det framhölls att det är viktigt eftersom det behövs styrmedel och incitament som skapar en långsiktig färdplan. Det ansågs också finnas ett klart behov av att förbinda sig över regeringsperioden.

4. Allmän debatt

Under ordförandens ledning öppnades en allmän diskussion där mötesdeltagarna lyfte fram sina egna synpunkter på mötets tema och de synpunkter som lyftes fram under paneldiskussionen.

Understödde utarbetandet av en övergripande berättelse, skriven av hela folket

Understödde utarbetandet av en övergripande berättelse, skriven av hela folket. I diskussionen ansågs det viktigt att skapa en gemensam berättelse, men en förändring av narrativet kräver att alla, såväl politiska beslutsfattare som organisations - och företagsledare, vill och engagerar sig i samspelet så att också andra kan delta på ett genuint sätt. Det erinrades om att narrativ ändå kan bli omöjlig om människor oroar sig för sitt arbete och sin försörjning. Det är därför viktigt att se på rättvisan och effektiviteten i åtgärderna på ett övergripande sätt och föra en öppen samhällsrelaterad diskussion för att alla ska vara med och skapa berättelser eller berättelser. Även medierna kan ha en egen roll i detta. Ett gott exempel på lyckat skapande av berättelsen kom från Åland, som redan 2016 har skrivit en berättelse om hur man kan nå ett hållbart Åland och lärt sig av den hur viktigt det är att så stor publik som möjligt deltar i skrivandet av berättelsen. Enligt en undersökning som Åland gjort i år förhåller sig 80% av ålänningarna positivt till berättelsen och endast 1% negativt.

De effektivaste lösningarna tas i bruk och blicken också på EU-nivå

Inom klimatpolitiken och en rättvis övergång kan man inte bortse från makronivån. Om fel begås på makronivå är det svårt att korrigera dem. Om rättvisa i synnerhet hänvisar till de svagaste, då måste man fokusera på de mest effektiva instrumenten, till exempel för att minska utsläppen. Utsläppshandeln är ett bra exempel, men en sådan mekanism bör kunna användas också i andra verksamheter, såsom teknologi - och investeringsstöd. Endast de effektivaste lösningarna kan maximera Finlands globala koldioxidavtryck och på motsvarande sätt leder dåliga och ineffektiva åtgärder till inkomstskillnader och minskad sysselsättning, offentlig ekonomi och välfärd. Även om en räntekris inte är bra för klimatmålen betonades det i diskussionerna att nyttan av den bör tas bort. I diskussionen konstaterades att klimatpolitiken utgår från EU. Inom den europeiska klimatpolitiken bör man vara försiktig med att det inte bildas sådana system där man i Finland blir tvungen att kompensera utsläppen från vissa andra. När det gäller EU: s återhämtning bör man fästa uppmärksamhet vid att stimulanspengarna används och fördelas på ett förnuftigt och marknadsmässigt sätt till bra hållbara projekt och att man undviker att snedvrider konkurrensen för att undvika fel punkt i statsstödet och lagstiftningen. Dessutom lyfte man fram att EU: s stimulansfinansiering bör riktas till miljö -, klimat - och projekt. Det konstaterades också att det i Finland finns mycket att exportera till världen bl.a. inom skogsvarlden och skogsindustrin och man ville fästa uppmärksamhet vid att Finland är ett stabilt investeringsobjekt t.ex. för investeringar i bioekonomi även i fortsättningen.

Det behövs samarbete och beslut

I panelen konstaterades det att man måste sträva efter ett koldioxidneutralt samhälle genom att ändra nivån på systemet. De mest verkningsfulla åtgärderna förutsätter beslutsfattande på åtminstone regional och kommunal nivå. I diskussionen konstaterades också städernas roll i återhämtningen, som sammanfattas i hur sysselsättningen och ekonomin kan stärkas. Företagen betraktas som goda samarbetspartner och tillsammans med forskning, universitet och högskolor skapas en innovationsbas som främjar handavtryck. Det konstaterades att både industrin och de små företagen är föregångare i förändringen. Det erinrades om att klimatdebatten bör vara förståelig och att man måste vara medveten om att alla inte har lika möjligheter till klimatåtgärder och vardagliga val. I diskussionen lyfte man också fram beskattningen och den småningom överförda beskattningen från förvärvsinkomstbeskattningen till skatte- och konsumtionsbeskattningen, samtidigt som man beaktar de grupper som påverkas mest av övergången till koldioxidneutralitet. På motsvarande sätt som finansieringen bör man rikta sig till klimatinvesteringar och naturprojekt, och här kan omställningsskyddet stödja företagare. I diskussionen dryftades också hur do no harm-principen och kriterierna för arbetsgruppen för hållbar återhämtning ska utnyttjas vid beredningen av budgeten. Dessutom bör man beakta regionernas olika situationer bl.a. de olika behoven i det arktiska området och glesbygden. En rättvis övergång innebär beaktande av objekten och människorna i fråga, omställningsskydd och olika stödformer. I kommentarerna lyftes också fram bedömningen av den sociala rättvisans konsekvenser för personer med funktionsnedsättning, som bör beaktas särskilt i fråga om energiskatten i reformens lösningar. Likabehandling förutsätter positiv särbehandling av vissa medborgargrupper t.ex. i fråga om förflyttningshjälpmedel.

Satsningar på kompetens och FoUI bör göras

Statsrådets FUI-karta ger goda råd och en tydlig väg att höja FoUI-satsningarna till 4% av bruttonationalprodukten, som för närvarande är knappt 3%. Övergången kräver mycket nytt kunnande. I panelen framfördes att det vore bra att integrera klimat-, kretsloppsekonomi- och mångfaldsärenden i utbildningssystemen och olika typer av läroanstalter. Eftersom utbildning, forskning och utveckling för närvarande är tyngdpunkten i både Finland och EU, skapar detta också möjligheter till större förändring. Om det inte uppstår kompetens uppstår det en flaskhals, oberoende av vilka åtgärder som vidtas.

5. Mötets beslut

Ordföranden konstaterade att regeringen söker en rättvis övergång till åtgärder för att svara på klimatförändringen. Debatten har samband med programmet för hållbar tillväxt, genom vilket EU:s återhämtningspengar finansieras. Ordföranden betonade betydelsen av en rättvis övergång med tanke på medborgarnas acceptans och åtgärdernas legitimitet. Åtgärderna ska vara realistiska och ha konsekvenser för rättvisan, man kan inte uppnå fullständig kompensation. Ordföranden uppmanade också till uppmärksamhet vid användningen av terminologi. Med tanke på godtagbarheten är det viktigt att medborgarna får en begriplig och tydlig beskrivning av allt som görs. Regeringen strävar efter att utnyttja den respons som den fått i sitt fortsatta arbete och tre institutioner fortsätter arbetet med dessa frågor. Slutligen konstaterade ordföranden att man eventuellt i något skede kommer att överväga ett annat gemensamt möte mellan institutionerna på detta område.

I slutet av mötet ställdes i Mentimeres fråga "Vad har inte behandlats?" Teman som biogas, skatteflykt, den inhemska bioekonomins möjligheter, naturens perspektiv, Finlands roll på den internationella arenan samt i vidare bemärkelse internationellt samarbete, hållbara investeringar och global rättvisa lyftes fram här. Svaren utnyttjas i de kommande förberedelserna.

Ordföranden, finansminister Vanhanen avslutade mötet kl. 12.00.